

Nr 4 2001 - Ledaren

Vem känner för järven?

Järven är en doldis i vår svenska fauna. Få har sett den och de flesta vet väldigt lite om detta vårt största mårddjur. Utanför vårt lands gränser vet man ännu mindre om järven. Det stod klart för mig nyligen på ett möte i Polen som samlade "gräddad" av europeiska rovdjursforskare och andra människor som på olika sätt arbetar med de stora rovdjuren. Men glädjande är att man nu i ett europeiskt perspektiv är beredda att engagera sig mer för järven och dess situation i Skandinavien.

Personligen hävdar jag att järven på ganska kort tid kan bli vårt mest hotade stora rovdjur - även jämfört med vargen. Då räknar jag inte in den i dag ännu mer hotade fjällräven bland de stora rovdjuren. Varför bryr vi oss så lite om järven? En förklaring är att den är en ganska anonym varelse som sällan orsakar rubriker i tidningarna - till skillnad från varg och björn. Järven rör sig oftast ensam i svårtillgänglig terräng dit vi människor sällan tar oss.

"Ensamjärv" är förresten ett bättre uttryck än "ensamvarg". Till skillnad från vargen, som är ett i högsta grad socialt djur, vill nämligen järven helst vara för sig själv. Järven konkurrerar, inte heller med jägarna om bytet, den dödar inte hundar och den skrämmer inte människor som av olika orsaker känner oro för rovdjur.

För renägarna är dock järven en högst påtaglig verklighet. Den söker reda på kadaver efter renar som har dödat av andra rovdjur. Men den har också kapacitet att på egen hand döda vuxna renar; med tanke på järvens storlek en imponerande prestation, men för renägaren en källa till oro och hat. Men rennäringens förluster av djur, som är mångdubbelt större än alla förluster av övriga tamdjur i vårt land, skapar sällan rubriker. I Sverige är järven det enda större rovdjur som praktiskt taget enbart drabbar rennäringen. Är det ännu en anledning till dess massmedialt undanskymda tillvaro?

Det norska beslutet tidigare i år om att avliva ett tiotal vargar ledde till ett stort massmediepådrag ackompanjerat av högljudda protester från alla tänkbara håll. Med rätta. Beslutet innebär ju att man i ett slag raderar ut en stor del av den skandinaviska vargpopulationen som fortfarande kämpar för att återetablera sig. Men - och det är här jag känner oro inför järvens framtidsutsikter: Samtidigt som allt ljus kastades på den norska vargjakten, både från medierna och från en naturintresserad allmänhet, dödades man på laglig väg 52 järvar i Norge. Till detta ska läggas de järvar som med stor sannolikhet dödas olagligt, både i Norge och i Sverige. Den omfattande järvjakten skedde i skuggan av vargjakten och skapade jämförelsevis bara krusningar på mediehavets yta.

Till bilden hör också att vargen - trots laglig jakt i Norge, olaglig jakt i Norge och i Sverige och en omfattande "naturlig" dödlighet orsakad av trafik och annat - sakta ökar i antal. Järvpopulationen har däremot på senare tid visat en nedåtgående trend - även om en svag ökning i år har noterats i de norra fjälltrakterna. Om trenden inte bryts kan järven ganska snart bli vårt mest hotade stora rovdjur. Dessutom: I Europa finns järven, förutom i Ryssland, endast i Skandinavien och i Finland. Därför har vi ett speciellt ansvar för att den ska överleva och dess livsmiljöer skyddas. Vi kan inte förlita oss på att andra gör det.

I Boken "Två fredlösa" som gavs ut 1945 påtalades att "fjällräven och järven nu decimerats så hårt, att man kan befara deras utrotning under en snar framtid". I förordet skriver författaren,

H Zetterberg: "Måtte dessa båda intressanta djur slippa dela samma sorgliga öde, som förr drabbat så många djur på vår jord! Och måtte vi ej behöva läsa artiklar med rubriken: "Den siste av sin stam!" De båda tillhör fortfarande våra mest hotade däggdjursarter. Fjällräven av ännu inte helt klarlagda orsaker. Järven på grund av bland annat jakt - laglig och olaglig. Järven behöver vår uppmärksamhet. Hur kan vi hjälpa järven att bli mer intressant, för medierna och för våra beslutsfattare?"

Mats Ericson